

Đề bài

Tình huống truyện

Vợ nhặt

của Kim Lân là gì?

Nêu rõ ý nghĩa của tình huống ấy đối với việc thể hiện tâm lý, tâm trạng, thân phận của các nhân vật và tư tưởng trong tác phẩm.

Bài làm

Kim Lân được mệnh danh là nhà văn của nông thôn. Dù sáng tác không nhiều nhưng vẫn để lại vài tác phẩm có giá trị như *Làng*, *Vợ nhặt*. *Vợ nhặt* được xây dựng trên bối cảnh nạn đói năm 1945, hơn hai triệu đồng bào ta chết như ngã rạ. Trong cảnh tối sầm của nạn đói, trong tình cảnh bị đất ấy, người lao động Việt Nam đã giúp đỡ, cuu mang, đùm bọc nhau, vẫn sống đầy tình thương và hi vọng. Để làm nổi bật tư tưởng trên, Kim Lân đã xây dựng được một tình huống truyện độc đáo và tình huống tâm lý, tâm trạng và thân phận các nhân vật.

Tình huống truyện được gói gọn trong nhan đề của tác phẩm: *Vợ nhặt*. Ấy là việc Tràng một thanh niên nông dân nghèo, xấu xí, ế vợ bỗng nhiên nhặt được vợ dễ dàng trong nạn đói. Trong cảnh đói kém cái chết cận kề mà còn nghĩ đến chuyện lấy vợ, còn vui vẻ lo sắp xếp tổ ấm gia đình là chuyện lạ xưa nay ít thấy. Nhưng cũng chính nhờ cái lạ, cái độc đáo mà mới tạo thành truyện. Đây là một câu chuyện vừa vui vừa buồn, vừa mừng vừa lo, vừa thương lại vừa tội. Vui là Tràng đã có người vợ, buồn là Tràng lấy vợ đơn giản, nghèo quá chẳng có lễ nghi hay đưa rước gì, như đám cưới của Dần trong truyện *Một đám cưới* của Nam Cao; mừng là Tràng đã có được hạnh phúc, yên bề gia thất nhưng lo là không biết hai vợ chồng sẽ sinh sống ra sao; thương là nhờ nạn đói mà Tràng mới lấy được vợ, tội là hạnh phúc của họ đặt trong cái nghèo, trong cái mùi gậy của xác người chết đói bị đốt ngoài đồng theo gió nhẹ đưa vào, trong tiếng khóc tỉ tê của nhà có đám ma, tương lai họ rồi sẽ ra sao.

Thế nên tình huống truyện này đã làm cho mọi người có những phản ứng tâm lý và tâm trạng khác nhau. Mọi người ai nấy đều ngạc nhiên. Cả xóm ngụ cư đều xôn xao cả lên: *trời đất này mà còn rước cái của nợ đời về* và thật không ngờ Tràng trong xấu xí, ế vợ mà cũng lấy được vợ. Bà cụ Tứ đi làm về thấy con trai lấy vợ cũng ngạc nhiên vô cùng, Tràng lấy vợ quá bất ngờ, bà là mẹ mà không hề hay biết. Chính bản thân Tràng cũng ngạc nhiên không kém, khi để vợ ngồi trong nhà rồi mà anh còn ngỡ như chuyện còn đùa ở ngoài kho thóc, nên anh ta gọi vợ mình bằng *nó* và thầm nghĩ *quái sao nó buồn thế nhỉ?* Đến sáng hôm sau Tràng vẫn chưa hết ngạc nhiên, vẫn còn ngỡ ngàng như chuyện mình lấy vợ là không phải.

Không chỉ ngạc nhiên mà tình huống truyện éo le này làm cho mọi người có tâm trạng mừng, lo lẫn lộn. Dù ngạc nhiên nhưng xóm ngụ cư cũng mừng cho Tràng, những khuôn mặt hốc hác, u tối của họ bỗng dựng rạng rỡ lên. Cảnh Tràng dắt vợ về như một cơn gió trong lành thổi vào cuộc sống đói khát tăm tối của họ, mang đến ít nhiều niềm vui. Nhưng sau đó họ lại lo cho vợ chồng anh không biết có nuôi nổi nhau sống qua được cái thì này không. Bản thân Tràng cũng có nhiều cảm xúc tâm trạng. Lúc đầu Tràng chỉ

đùa cho vui, ai ngờ thị theo về thật. Tràng đâm hoảng và cảm thấy sợ, lo rằng thóc gạo lúc này thân mình còn không đủ lại còn đèo bồng, nhưng Tràng lại chặc lưỡi *kệ*, anh đã đánh cuộc với cái đói, mặc cả với số phận để hưởng về hạnh phúc. Trong một lúc Tràng thấy vui vẻ hẳn lên và cảm giác về hạnh phúc rất rõ ràng. *Tràng như quên hết cảnh sống ê chề tăm tối... quên cả cái đói khát... quên cả những tháng ngày trước mặt. Trong lòng hẳn bây giờ chỉ có tình nghĩa giữa hán và người đàn bà đi bên cạnh. Một cái gì đó mới mẻ lạ lẫm... nó ôm ấp mơn man khắp da thịt Tràng...* Sáng hôm sau, Tràng thức dậy êm ái, lơ lửng như người đi ra từ trong giấc mơ. Tràng cảm thấy yêu ngôi nhà và có trách nhiệm với gia đình mình hơn. Còn bà cụ Tứ cũng có nhiều nỗi niềm đan xen lẫn lộn, buồn thương, lo lắng, mừng vui, tin tưởng... Bà xót thương số kiếp quá nghèo của đứa con nên mới phải đi nhặt vạ, chắc là chưa nói được nửa câu yêu thương đã vội vã dặt nhau về. Bà giận mình vì đã không làm tròn bổn phận làm cha làm mẹ nên con trai mới đến nông nỗi này. Khi nghĩ đến người đàn bà cùng cảnh ngộ thì bà cảm thấy xót thương, thông cảm. Dù sao bà cũng mừng cho hạnh phúc của hai con. Nhưng bà lại lo vì không biết chúng nó sẽ sống ra sao và cũng không thể lo hết được. Sau đó bà lại tin tưởng vào cuộc đời sẽ tốt đẹp hơn lên, gia đình bà sẽ đầm ấm, đoàn tụ và sẽ có hạnh phúc.

Tình huống truyện cũng làm nổi rõ thân phận người lao động. Người đàn bà theo Tràng vì không còn phương kế sinh nhai, sống thoi thóp trông chờ vào sự may rủi của số phận. Cái nghèo và đói hiện trên ngoại hình và dung nhan của thị và thị đang đi dần đến bờ vực của cái chết nên mới trở thành thứ cỏ rác để người ta nhặt. Thị theo không người ta vì bốn bát bánh đúc. Giá trị con người thật rẻ rúng. Thân phận con người thật bèo bọt. Trong khi đó người đi *nhặt* cũng chẳng khá gì. Gia cảnh của mẹ con Tràng thật tồi tàn: căn nhà của họ rách nát đứng rúm rỏ bên mảnh vườn lổn nhổn cỏ dại, chén bát, áo quần vứt lung tung từ hè vào nhà. Bữa cơm đoàn tụ gia đình và đón dâu mới quá thê thảm, chỉ có bát cháo loãng với rau chuối thái chấm muối, thêm một bát chè cám. Họ không biết sống nay chết mai như thế nào. Thân phận của họ cũng bọt bèo mong manh như cỏ rác.

Nguyên nhân vì đâu? Dù tác phẩm không có đề cập nhưng vẫn kết án được tội ác của thực dân và phát xít gây ra nạn đói này, đẩy người lao động đến tình cảnh sống dở chết dở, thân phận con người chẳng còn chút giá trị. Do đó truyện đã mang nội dung tố cáo sâu sắc.

Và khi đặt nhân vật trong tình huống éo le này tác phẩm đã làm nổi bật phẩm chất đáng quý của họ: dù nghèo đói nhưng họ vẫn mở lòng đón nhận, chia sẻ, thương yêu, đùm bọc nhau để cùng vượt qua hoạn nạn. Trong đó nổi bật là tấm lòng người mẹ nông thôn Việt Nam rất hiểu biết, bao dung. Điều đáng quý là trong hoàn cảnh khó khăn nào người lao động vẫn khát khao tình thương và mái ấm gia đình. Tràng không nghĩ đến cái đói mà chỉ

nghĩ đến hạnh phúc nên anh ta vui vẻ dắt người đàn bà về làm vợ. Bà cụ Tứ có lo buồn nhưng cũng lo vun vén cho hạnh phúc của con. Cuộc sống hiện tại dù tăm tối nhưng họ vẫn chưa hết niềm tin, luôn nghĩ về những điều tốt đẹp, luôn tin tưởng vào tương lai tươi sáng. Đó là thứ ánh sáng lương tri đã giúp họ vượt qua đói nghèo. Biểu hiện và ca ngợi những vẻ đẹp trên của người lao động, Kim Lân đã thể hiện tư tưởng nhân đạo đáng quý.

Thành công của truyện ngắn *Vợ nhặt* là tạo ra một tình huống truyện độc đáo, mới lạ. Tất cả những chi tiết đều xoay quanh tình huống này theo một kết cấu chặt chẽ, nhờ tình huống này mà mạch truyện được triển khai, nội dung hiện thực và tư tưởng đã được thể hiện. Kim Lân là nhà văn của nông thôn nên rất am hiểu tâm lý nông dân, ngôn ngữ tự nhiên, bình dị nhưng sắc sảo nên đã lột tả đúng tâm lý, tính cách của người nông dân và đời sống làng quê.